

DRUŠTVO PSIHOLOGOV SLOVENIJE
SLOVENIAN PSYCHOLOGISTS' ASSOCIATION

Stališče Društva psihologov Slovenije o spremenjenem zakonu o zakonski zvezi, ki se nanaša tudi na možnost posvojitve otrok s strani istospolnih partnerjev

V Društvu psihologov Slovenije (v nadaljevanju DPS) se odzivamo na zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, sprejet v Državnem zboru dne 3.3.2015, ki izenačuje istospolne in raznospolne skupnosti in s tem popravlja protiučustavnost dosedanje ureditve. V preteklih dneh je v javnosti odmeval predvsem del novele zakona, ki opredeljuje pravice in dolžnosti istospolnih partnerjev glede posvojitve otrok. V teku javne razprave o novem zakonu smo člani strokovnega sveta v DPS in širšega vodstva Društva, na podlagi objavljenih raziskav (glej Vire) ter na podlagi strokovnih razprav, oblikovali strokovno stališče, ki temelji v prvi vrsti na znanstvenih spoznanjih ter na objavljenih mnenjih Ameriškega združenja psihologov (APA) in Avstralske zveze psihologov, ki so zbrali podatke različnih raziskav in naredili mednarodne metaanalize.

Društvo psihologov Slovenije zavrača ideološko utemeljeno in nestrokovno presojanje zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, zlasti tistega njegovega dela, ki se nanaša na posvojitve otrok s strani istospolne družine. Nasproti predsodkom, ideološkim pristranostim in jeziku sovraštva do drugačnosti, ponujamo znanstvena spoznanja. Predsodki in manipulacije otrokom ne bodo pomagali. Vsakdanje življenje kaže, da v mnogih t.i. »pravih« družinah prihaja do zlorabe otrok, da pa je v nepopolnih in enospolnih lahko njihovo življenje lepo in prijazno. Zakon nikomur nič ne podarja, ampak le ureja zadeve tako, da bo vsak otrok lahko zaživel v prijaznem okolju. Vnaprejšnje stigmatiziranje kogarkoli, zaradi lastnosti, ki nimajo nobene zveze z odnosom do otrok in ravnanjem z njimi, v demokratični družbi pač ni dopustno. A poglejmo sedaj izsledke raziskav.

Več raziskav (npr. Wainwright, Russell in Patterson, 2004; Patterson, 2006; Short in dr. 2007; Biblarz in Stacey, 2010) opravljenih v zadnjih treh desetletjih, dosledno kaže, da spolna usmeritev staršev v nobenem pogledu ne škodi razvoju otrok, ki odraščajo v družinah s starši istega spola. Raziskave so pokazale, da med otroci, ki so bili vzgojeni v družinah raznospolnih staršev in otroci, vzgojenimi v družinah z istospolnimi starši ni pomembnih razlik glede spolne usmeritve otroka, njegovega osebnostnega razvoja in družabnih vezi.

Socialno okolje, v katerem odraščajo otroci v družinah z istospolnimi partnerji, sicer ni povsem enako socialnemu okolju, v katerem odraščajo otroci v družinah s partnerji različnega spola, vendar znanstvena spoznanja kažejo, da se njihov razvoj v nobenem ključnem vidiku ne razlikuje od razvoja otrok, odraščajočih v družinah heteroseksualnih staršev. Otroci heteroseksualnih in homoseksualnih staršev se z vidika anksioznosti, depresivnosti, samopodobe, socialne prilagojenosti in podobnih vidikov ne razlikujejo. Prav tako otroci iz družin s partnerji istega spola nimajo nobenih razvojnih primanjkljajev, kot to skušajo prikazati nasprotniki zakona.

Rezultate metaanaliz (v Biblarz in Stacey, 2010) lahko strnemo v naslednje sklepe:

- dosedanje znanstvene raziskave ne podpirajo prepričanja, da otroci za skladen razvoj potrebujejo starša obeh spolov;
- opravljene raziskave prav tako ne kažejo na starševske sposobnosti, kompetence ali značilnosti, ki bi bile prisotne zgolj in samo pri staršu določenega spola (in ga recimo samo moški ali samo ženski starši ne bi imeli);
- prednosti družin, ki so sestavljene iz moškega in ženskega starša, se v enaki meri kažejo tudi v družinah, kjer starše predstavljata dve ženski, medtem ko za družine z dvema moškima staršema še ni dovolj podatkov);
- analizirane raziskave kažejo, da družine z dvema predanima in ljubečima staršema (ne glede na njun spol) otrokom nudijo nekaj prednosti pred eno- ali večstarševskimi družinami.

Osebnostni razvoj otrok

Raziskovalci so preučevali vrsto osebnih značilnosti otrok, ki izvirajo iz istospolnih družin, med drugim separacijo – individuacijo, vedenjske težave in kompetence, moralno presojanje, prilagoditev na šolo, inteligentnost ter zlorabe alkohola in drog (Patterson, 2006). Nadalje sta dve drugi raziskavi (Wainwright in

DRUŠTVO PSIHOLOGOV SLOVENIJE
SLOVENIAN PSYCHOLOGISTS' ASSOCIATION

Russell, 2004; Wainwright in Patterson, 2006) dodatno preučevali prilagoditve najstnikov iz obeh tipov družin in pojav anksioznosti, simptome depresije, samozavest, mladostniško delikventnost, viktimizacijo in zlorabo alkohola, tobačnih izdelkov in marihuane. Gledano v celoti rezultati teh raziskav kažejo, da glede omenjenih pokazateljev najstniške (ne)prilagojenosti na okolje ni pomembnih razlik med tistimi, ki so bili vzgojeni v družinah istospolno usmerjenih staršev in vzgojenimi v raznospolnih družinah.

Otroci se v glavnem ne razlikujejo niti po osebnostnih potezah, razen, da so otroci istospolnih staršev bolj *odprti* za nove izkušnje in *bolj tolerantni* do drugačnosti. Raziskave tudi kažejo (Green idr., 1986; APA, 2005), da ne držijo laična prepričanja, da homoseksualni starši vplivajo na večjo verjetnost pojava homoseksualnosti pri otrocih. Pojav homoseksualnosti je primerljivo visok pri otrocih heteroseksualnih in homoseksualnih staršev, saj je *biološko* in ne socialno določen.

Spretnosti istospolnih in raznospolnih staršev

Empirični podatki (npr. APA, 2005; Short in drugi, 2007; Biblarz in Stacey, 2010) dosledno kažejo, da imajo homoseksualni starši enake starševske spretnosti in kompetence kot heteroseksualni starši. Bolj kot struktura družine (število ljudi, ki v njej živijo, spol, spolna orientacija staršev) vplivajo na otrokovo psihološko in socialno prilagojenost procesi v družini, torej kvaliteta starševstva, odnos staršev do otroka in medsebojna navezanost, drugi odnosi v družini ter odnos z okoljem. Iz vidika naložb v starševstvo in starševskih veččin dve ženski materi v povprečju opravljata enako dobro ali celo boljše starševsko vlogo kot moški in ženska pri tradicionalni delitvi starševskih vlog (Biblarz in Stacey, 2010).

Izziv predvsem za našo strpnost

Raziskave (APA, 2005; Biblarz in Stacey, 2010) kažejo, da je v korist otrok, da so njihovi starši – tudi istospolni – poročeni, saj to predstavlja bolj stabilno okolje in manjšo stigmatizacijo otrok. Res pa je, da se takšne družine pogosto soočajo s problemi pravne in diskriminatorne narave, ki jih povzročajo širše okolje. Glede odnosa okolja do homoseksualnih družin zato predlagani zakon prinaša velik izziv zlasti pred slovensko družbo in njeno zmožnost sprejemanja otrok iz homoseksualnih družin. Z drugimi besedami, gre za spoštovanje človekovih pravic in našo pripravljenost, da se za njih tudi borimo v nedovolj tolerantnem in nedemokratičnem okolju.

Enako srečni otroci

Raziskave še kažejo, da med otroci, ki odraščajo v družinah z istospolnimi starši in otroci, ki odraščajo v družinah z raznospolnimi starši, ni razlik v stopnji blagostanja in prilagojenosti na okolje. Tako je verjetnost, da bodo otroci homoseksualnih staršev zadovoljni, enaka verjetnosti, da bodo zadovoljni tisti iz heteroseksualnih družin (APA, 2005).

Če povzamemo, vsaka oblika družine ima določene prednosti in tveganja za otrokov razvoj. Poročeni heteroseksualni starši v povprečju omogočajo večjo socialno legitimnost in s tem relativno privilegiranost, česar pa ni mogoče enačiti z enako mero starševske vključenosti. A ta privilegiranost velja samo v okoljih, ki niso strpna, ki ne spoštujejo drugačnosti, ampak jo preganjajo v imenu neke lažne morale. V DPS zato upamo, da bo sprejeti zakon o zakonski zvezi, prispeval k večjemu spoštovanju človekovih pravic in širšem sprejemanju drugačnosti v naši družbi. Zato prosimo vse državljane naše države, ki jim človeške pravice in skrb za otroke, strpnost in demokratičen razvoj pomenijo vrednote, za katere je vredno zastaviti besedo, da podprejo.

Zavedamo se sicer, da mnogi nasprotujejo zakonu zaradi nerazumevanja vprašanj, ki so pogosto tudi napačno predstavljena, zaradi vpliva raznih avtoritet, zaradi vpliva tradicij, ki so še včeraj delile ljudi na bolj ali manj prave. Zato mora biti ta podpora tudi aktivna. DPS zato poziva svoje člane in druge psihologe, da v javnih razpravah Zakon podprejo in pojasnjujejo ljudem za kaj v resnici gre in kaj zakon rešuje.

DRUŠTVO PSIHOLOGOV SLOVENIJE
SLOVENIAN PSYCHOLOGISTS' ASSOCIATION

Viri:

Amicus Curiae Brief of American Psychological Association (2005).

<http://www.apa.org/about/offices/ogc/amicus/delong/brief.aspx> (zadnji dostop 13. marec 2015)

APA (2005). Lesbian and Gay Parenting, <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/parenting-full.pdf> (zadnji dostop 14. marec 2015)

Biblarz, T. J., in Stacey, J. (2010). How does the gender of parents matter? *Journal of Marriage and Family*, 72, 3–22.

Green, R., Mandel, J.B., Hotvedt, M.E., Gray, J., in Smith, L. (1986). Lesbian mothers and their children: A comparison with solo parent heterosexual mothers and their children. *Archives of Sexual Behavior*, 15, 167-184.

Patterson, C.J. (2006). Children of lesbian and gay parents. *Current Directions in Psychological Science*, 15, 241-244.

Short, E., Riggs, D. W., Perlesz, A., Brown, R. in G. Kane, (2007). *Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender (LGBT) Parented Families: A literature preview prepared for The Australian Psychology Society*. Melbourne: The Australian Psychology Society.

Wainwright, J.L., in Patterson, C.J. (2006). Delinquency, victimization, and substance use among adolescents with female same-sex parents. *Journal of Family Psychology*, 20, 526-530.

Wainwright, J.L., Russell, S.T. in Patterson, C.J. (2004). Psychological adjustment and school outcomes of adolescents with same-sex parents. *Child Development*, 75, 1886-1898.